

IRODALOM

KÖNYVEK

FARAGÓ Tamás: *A múlt és a számok. Pest-Buda és környéke népessége és társadalma a 18–20. században.* (Budapest Főváros Levéltára, Várostarténeti Tanulmányok), Budapest, 2008. 421 oldal

A Budapest Főváros Levéltára által megjelentetett várostarténeti sorozat (Várostarténeti Tanulmányok) legújabb kötete Faragó Tamás tanulmányait tartalmazza. Az itt megjelent írásokat a neves történeti demográfus eredetileg az 1970-es évek és az 1990-es évek közepe között publikálta, ezek mindegyikének tárgyát a főváros vagy közvetlen környéke társadalma jelenti. A tanulmányok közös vonása az is, hogy ma már csak nehezen elérhetőek, így a Fővárosi Levéltár kiadásukkal fontos feladatot vállalt magára.

A kötet tanulmányai témájukat, de a keletkezésüket megelőző kutatásokat tekintve is három részre oszthatók. Az első rész (*A város és népessége*) a főváros 19–20. századi, alapvető demográfiai viszonyait és azok változásait tárgyalja. Ebbe a blokkba került a magyarországi városi halandósággal általánosságban foglalkozó, témáját tekintve nálunk egyedülálló tanulmány. A második rész (*Család, élet, társadalom a 18–20. században*) a fővárosi házasságkötés, család- és háztartás-szerkezet sajátosságaival foglalkozik. A harmadik fő fejezet (*Kézművesek Pest-Budán és környékén*) a Buda környéki kézművességet és a kézműves népesség bizonyos jellemzőit (házasodásuk, család- és háztartás-szerkezetük) vizsgálja. Ez utóbbi írások a legrégebbek, a 70-80-as években keletkeztek, amikor a szerző a KSH Könyvtárának történeti-statisztikai kutatócsoportjában dolgozott. Az első blokk várostarténeti tanulmányai a 90-es évek elején keletkeztek, míg a városi halandóságról szóló írás és a második rész tanulmányai jórészt a kilencvenes évek első felének termékei. A kötet írásai a 18. század és a 20. század közepe közötti időszak népeség-fejlődésével és társadalmi viszonyaival foglalkoznak, tehát azt az időszakot ölelik föl, amelyről már vannak kvantifikálható, a demográfiai elemzés számára is hasznosítható adatok, illetve amelyet a történész-demográfus még joggal tekinthet a történeti demográfia tárgyának.

Közös pont a kötet írásaiban a kvantitatív módszerek alkalmazása és a makromegközelítési mód. A kvantifikáció a történeti demográfiában evidencia, sokkal inkább a kvalitatív elemzési módszerek alkalmazása szorul magyarázatra, bár az elmúlt két-három évtizedben már ennek is jelentős iskolái vannak. Ezért tűnik kissé furcsának a *Bevezető* némiképp apologetikus hangvétele (9. o.), ahol a szerző a kvantifikáció jogosságát bizonyítja, arra hivatkozva, hogy bizonyos társadalomtörténeti „divathullámok” nézőpontjából a statisztikai adatok elemzése már idejétmúlt dolognak tűnhet. Nos, természetesen szélsőséges vélekedések mindig előfordulnak, de a magunk részéről úgy látjuk, hogy a társadalomtörténetben, illetve a történeti demográfiában inkább a kvantifikáció kizárólagossága, *eleve feltételezett* objektivitása kérdőjeleződött meg, valamint a forráskritika iránti igény erősödött meg, és nem a statisztikai elemzés szorult háttérbe. Különösen igaz ez a történeti demográfiára, ahol egyre újabb, bonyolult matematikai-statisztikai elemzési módszerek jelennek meg és válnak igen népszerűvé (pl.

napjaink „sztárja” az eseménytörténeti elemzés). A választóvonal „avitt” és „modern” között inkább a makro- és mikroelemzés terén válik láthatóvá. A mai történeti demográfia lehetőség szerint egyéni szintű adatokat használ, igyekszik a statisztikai elemzést az aggregáció minél alacsonyabb szintjén végezni. Ez természetesen újra csak szélsőséges esetben jelenti a „makro” teljes elvetését, annak a kutatás kiindulópontjaként fontos szerepe van, segít a megfelelő kérdések megfogalmazásában, a mikroelemzéssel együtt alkalmasan lényegesen kisebb a mikroelemzésre alkalmas nominatív adatokat tartalmazó források száma, mint sok más európai országban. Másrészt az is egyértelmű, hogy Magyarországon pl. a népesedéstörténet szakmai szinten elfogadható makroszintű összefoglalása sem készült el, a hatvanas években kezdett munka máig befejezetlen. Így a makro-elemzésekre akkor is szükség van, ha a fősodorban ma már a fontos eredményeket a mikro-kutatások hozzák. Faragó tanulmányai, így az itt közöltek is, ily módon mind hiánypótlóak, létük, elkészítésük különösebb igazolásra nem szorul. Másrészt szerzőnk azt is számtalanszor kifejtette már, hogy mikro-elemzésekre, „mélyfúrásokra” szükség van az alaposabb megértés érdekében, de emellett vagy inkább ezelőtt meg kell ismerni a makro-folyamatokat, a nagy tömegeket, nagyobb régiókat jellemző demográfiai, társadalmi viszonyokat. Ehhez fel kell tárnai a forrásokat, összehasonlítással és tartalmuk elemzésével tisztázni kell forrásértéküket, használhatóságukat, alkalmassá kell őket tenni a kvantitatív elemzésre, ki kell választani a megfelelő statisztikai módszereket és elemezni kell. A kötet tanulmányai ezt a feladatot végzik el, persze különböző terjedelemben és mélységben. Mindegyik tanulmány egy-egy ösvényt nyit az ismeretlen sűrűjébe, leírja a lehetséges módszereket, a továbbhaladás lehetőségeit, felkínálja a továbbkutatás lehetőségét a reménybeli követőknek, majd máshol, más körülmények között kezdi ugyanazt, remélve, hogy a tapasztalatok összegzése akkor is képet ad a nagy egészről, ha annak működését mikroszkopikus részletességgel nem sikerül feltárnunk. A kötet minden tanulmánya a konkrét elemzésen kívül egy-egy forráscsoport, elemzési lehetőség bemutatását jelenti, nemcsak az eredményekkel, hanem a bemutatott módszerekkel, a forráskritika elvégzésével, prezentálásával is szolgálja a jövő kutatóit.

A tanulmányok egy kivételével megjelentek és lényegében az itteni formájukban olvashatóak voltak eddig is, bár – mint említettük – meglehetősen nehéz volt elérni őket, illetve ma ez részben reménytelen is. Ez mindenesetre az olvasó számára sajátos optikát állít fel. Első olvasásra a már ismert, olvasott tanulmányokhoz képest az újonnan megismertek tűnnek frissebbnek, jelentősebbnek: mindenekelőtt a budapesti házak, lakások, családok és háztartások 19. századi és 20. század első felében jellemző viszonyainak elemzése, vagy a „Pester Kundschafts und Auktionsblatt” számainak társadalomtörténeti elemzése. És valóban, az első és második rész Budáról, Pest-Budáról szóló, lényegében összekapcsolódó tanulmányai számos érdekes és a további kutatásokat megalapozó eredményt hoztak. Így feltárulnak a főváros 18-19. századi népességfejlődésének többékevésbé ismert kontúrjai mögött a lényeges részletek, lényegi különbségek. Megismerjük a gyors népességnövekedés területi (városrészek szerinti), felekezeti, etnikai, társadalmi differenciáit, kiderül, hogy a korábbi állásponttal szemben a népességnövekedés forrása nemcsak a jelentős bevándorlás volt, hanem a nagy mértékű természetes szaporodás is, amely a korszak egészére jellemző volt, de a 19. század végétől a demográfiai átmenet időszakában elsődleges fontosságúvá vált. Szemünk előtt zajlik a főváros etnikailag sokszínű népességének egységesülése, az asszimiláció folyamata. Megismerjük a

különböző városrészek építészeti képét, társadalmi összetételét, házasodási szokásait, a házasságkötések számának és az adójegyzékek bejegyzéseinek egymásra vetítéséből népességük hozzávetőleges számát és egymáshoz viszonyított arányát. Tanúi vagyunk annak, hogy a 19. század közepe és a 20. század közepe között hogyan változnak a viharosan növekvő főváros lakásviszonyai és a háztartások összetétele – megint csak városrészenként és társadalmi csoportonként. Feltárulnak a növekedés árnyoldalai, a zsúfoltság, az intimitás hiánya a szegényebb városrészekben, aminek következtében az egész város fejlődését nehezen lehet a polgárosodás fogalmával leírni az első világháború előtti korszakra vonatkozóan. A kép igazából csak a két háború között kezd megváltozni, szemléletes a Béccsel való összehasonlítás, a megkésett fejlődés, a megkésett polgárosodás fogalmainak ebben az értelemben való használata. Igen fontosnak érezzük a modernizálódó nagyvárossal kapcsolatos családtörténeti sztereotípiák megkérdőjelezését: eszerint a tradicionális, falusi társadalmakkal szemben a modern városban született volna a külvilágtól sokkal elzártabban élő nukleáris család intimitása. Ez a 19. századi Budapest társadalmának nagy részére semmiképpen sem lehetett igaz: a családok ugyan egyszerű szerkezetűek, de a laksűrűség igen magas volt, a lakást, vagy éppen az egyetlen lakószobát gyakran osztották meg más családokkal, bérlőkkel, a körfolyosós bérházakban a családok életének nagy része a nyilvánosság előtt folyt. A hirdetési újság elemzése kilóg a sorból, míg a többi tanulmány elsősorban összeírások, népszámlálások, anyakönyvek, adóösszeírások elemzésére épül, itt az újsághirdetéseken keresztül ismerjük meg a 19. század eleji pesti élet számos vonatkozását: nemcsak a lakosság anyagi kultúrájának jellegzetességeit, hanem a városban tartózkodó idegenek származási helyét, foglalkozási, társadalmi összetételét, fogadóválasztási szokásait is. Ugyanakkor alaposabban végiggondolva a dolgot, látszanak a jobban ismert tanulmányok erényei is. Méltán sokat idézett a városi halandóságról szóló írás, amely a magyarországi 18-19. századi városi halandóságot állítja európai kontextusba, kimutatva, hogy nálunk nem lehet egységes „városi” halandóságról beszélni, nyugat-európai „urban-graveyard” típusú város talán csak Pest-Buda a 19. században. A hagyományos kisvárosok vagy az alföldi mezővárosok halandósága is magas ugyan, természetes szaporodásuk mégis jelentős, mivel termékenységük igen magas. A Buda környéki kézművesség elemzését pedig az teszi jelentőssé, hogy nemcsak a kézművesek számát tárja fel, hanem törekszik családi és háztartási viszonyaik és az ezzel összefüggő munkaszervezési módok elemzésére, föltérképezésére is.

A könyv tehát hiánypótló mű, mind a benne szereplő írások témáinak jellege, sokfélesége, mind eredményeinek jelentősége miatt. Táblázatokat, számokat is bőven tartalmaz, bizonyos értelemben ez adja a címben is kifejezett lényegét, de a szerzővel egyetértve azt mondhatjuk, hogy ezek nélkül sem a hajdani, sem a mai társadalmak nem ismerhetők meg. Aki az egykori pesti, budai és környékbeli társadalmak, illetve ezeken keresztül a régi magyarországi társadalmak megismerésére adja a fejét, vagy egyszerűen csak érdeklődik a múlt iránt, vegye kezébe a kötetet. Sokat fog tanulni belőle. Sok megrögzült nézet kérdőjeleződik meg a lapjain, általában is sok kérdés megválaszolatlan marad, de ez is a megismerést, a további kutatást szolgálja. Mindezt köszönet illeti a szerzőt, és persze a Fővárosi Levéltárat is, hogy a kötet kiadásával segítségünkre vannak ebben a tanulási folyamatban.

Őri Péter

FOLYÓIRATCIKKEK

BLATTERER, H.: Contemporary Adulthood: Reconceptualising an Uncontested Category. (A felnőttkor ma: egy nem vitatott kategória újragondolása.) *Current Sociology*, 55. 2007/6. 771–792.

A tanulmány a felnőtttség mint társadalmi kategória jelentését vizsgálja. A kérdés azért tarthat számot érdeklődésre, mert az elmúlt évtizedekben kevés szociológiai elemzés született a témában, az eddigi irodalom az egyéni, és nem a közösségi megítélést helyezi előtérbe, ugyanakkor a felnőttkori fejlődés a pszichológia fontos kérdésévé vált. A felnőttkor fogalma a szociológiában központi kategória, minden társadalmi elemzésben implicite jelen van: a társadalmi cselekvő rendszerint magától értetődően egy felnőtt, kivéve, amikor a vizsgálódás tárgyai kifejezetten a gyerekek vagy az idősök (akit szintén a felnőttekhez képest definiálnak). A felnőttkor a mindennapi diskurzusban is az életút magától értetődő középső szakasza.

A modern társadalmak nem adnak egyértelmű választ arra a kérdésre, hogy mikor kezdődik a felnőtt kor. Bár a nagykorúság elérése a jogok és kötelezettségek széles skáláját biztosítja az egyéneknek, de a felnőtté válásra általában inkább egy pszichológiai és pszicho-szociális fejlődési folyamat betetőzéseként tekintenek. A fejlődéslelektan szemszögéből nézve a felnőttektől elvárják, hogy meghozzák az életük irányát meghatározó fontos döntéseket, hogy állandó preferenciákkal, életelvekkel és egy sor társadalmi kompetenciával rendelkezzenek. A pszichológiai nézőpont lényegesnek tekinti még a munka és az intim kapcsolatok területén megteremtett stabilitást és elköteleződést. Ezek a nézetek uralják a társadalomtudományi gondolkodást – beleértve a szociológiát is –, ahol a felnőtttség elsősorban az egyén önismeretétől függ és alapvetően egy pszichológiai állapot. Azonban vannak olyan objektív jelek, amelyeket gyakran, szinte önkéntelenül is, a felnőtt státusz elérésével kapcsolnak össze: ilyen például az állandó, teljes idejű állás, a stabil partnerkapcsolat, az önálló háztartás és a gyermekvállalás. A felnőtttségnek ezen társadalmi kritériumai beépültek a nyugati társadalmak értékelési rendszerébe, referenciapontként szolgálnak annak megítélésében, hogy ki számít felnőttnek és ki nem.

A fiatal felnőttek életmódjának és értékeinek megítélése során a szociológusok továbbra is a standard felnőttkor hagyományos modelljét alkalmazzák. Ez a második világháború vége és az 1970-es évek elejének olajválságai közötti, stabilitást és folytonos gazdasági fejlődést biztosító időszakra volt jellemző, amely ideális terepet jelentett a felnőtttség egy sajátos modelljének intézményesüléséhez. Általánosan elfogadott ideállá vált a nukleáris család, sokan korán kötöttek házasságot és alapítottak családot, a munka világát pedig kiszámíthatóság és stabilitás jellemezte. A felnőtttség objektív kritériumai viszonylag állandók és elérhetőek voltak, amelyeket széles körű társadalmi konszenzus övezett. (Bár a szerző jogosan megjegyzi, hogy ez csak a középosztályi fehér férfiakra és a világ nyugati felére volt maradéktalanul igaz.) Az, hogy jelenleg a felnőtttséget a stabilitással kapcsoljuk össze, ennek a generációnak a tapasztalataiból és várakozásaiból ered, és a standard felnőttkor normája továbbra is szilárdan tartja magát.

Amikor a jelen társadalmi tendenciáit (pl. a szülői ház későbbi elhagyása, viszonylag késői házassodás és családalapítás, vagy akár ezek elmaradása, a gyakori munkahelyváltások, az iskolapadba való visszatérés, a rövid távú célok előtérbe kerülése) a

(personhood) egyenlő, azonban a felnőtt lét normatív ideálja új meghatározást kap. Ennek megértéséhez fontos tudatosítani az elmúlt évtizedek strukturális változásait, amelyeknek következtében a felnőttként való elismerés feltételei elvesztették a stabilitásukat és pluralizálódtak. Az intim kapcsolatok időben bizonytalanokká váltak. Az egyetlen szervezetben kibontakozó hosszú távú karriernek nem csak nagyon ritkák, de a foglalkoztatók számára már nem is (annyira) kívánatosak. A munkaerőpiac a rugalmas, mobil, változásra hajlandó munkaerőt preferálja, és negatívan diszkriminálja a stabilitásra és lineáris, kiszámítható előmenetelre vágyókat. A fogyasztás és az életstílus szintén a társadalmi elismerés fontos tényezői, mára azonban elmosódott a határvonal az életkornak megfelelő és nem megfelelő fogyasztói döntések között. Ezek között a strukturális és kulturális körülmények között bizonyos beállítódások elősegítik, hogy valakit a társadalom felnőttként ismerjen el: ilyen a rugalmasság, a felelősségvállalás és a változásra való nyitottság. Vagyis jelenleg az, hogy valakit felnőttnek tekintenek-e, részben attól is függ, hogy képes-e a törékeny kapcsolatok, mülékony helyzetek, ideiglenes elköteleződések világában hatékonyan alakítani az életét. Azok a normatív elképzelések, amelyek a felnőttként való elismerés feltételeit jelentették korábban, a jelen társadalmi valóságával már nem összeegyeztethetők. Más szóval, a felnőttiség normatív alapjai már nem változatlanok.

A felnőtt státusz egyszer és mindenkorra szóló kivívása ritkán lehetséges: a társadalmi elismerést többféle módon és a társadalmi élet eltérő szinterein kell megszerezni. Eszerint lehetséges, hogy ha valakit az egyik szférában nem ismernek el, ezt máshol ellensúlyozhatja. Előfordul például, hogy valakire felnőttként tekintenek a munkahegyén, de gyermeknevelésre nem tartják alkalmasnak; lehet, hogy valaki házas és gyermeke is van, de képtelen állást találni; lehet, hogy egy egyedülálló munkanélküli képes ösztönzést és vigaszt nyújtani másoknak. Ez részben korábban is így volt, mivel a magán és a nyilvános szférában szükséges kompetenciák nem mindig jártak együtt. A korábbi helyzet azonban két okból is különbözött a jelenlegitől. Egyrészt, akit felelősségteljesnek és felnőttnek tekintettek, az éppen ezért vitathatatlan hatalmi helyzetben volt a magánéletben, és ezt a jog is elismerte. Másrészt, korlátozott volt azoknak a szféráknak a száma, amelyben az egyén mozgott, és ahol elismerést vívhatott ki magának.

A meghosszabbodott serdülőkor tézise nem veszi figyelembe, hogy a társadalmi elismerés vonatkozásai differenciálódtak, és a felnőtt státusz elismerése töredezetté vált, mert különböző, az egyén speciális pozíciójától függő standardokra támaszkodik. A hagyományos elképzelés kiválaszt néhány szerepet, és azokból von le egy egész nemzedékre vonatkozó általános következtetéseket. Ezáltal összekeveri azt, amit az egyének bizonyos szférákban tesznek azzal, ahogy meghatározzák magukat, és ahogy a világhoz viszonyulnak. A szerző által javasolt „új felnőttkor” fogalma összhangban áll azzal a felismeréssel, hogy a társadalom többé nem a biztonságra, a kiszámíthatóságra és a hosszú távú tervezésre irányuló viselkedést ismeri el, hanem a bizonytalanságra adott racionális válaszokat: a kockázatvállalást, a rugalmasságot, a rövid távú terveket. Vagyis épp azok a viselkedésformák felelnek meg a legjobban a társadalmi elismerés jelenlegi dinamikájának, amelyeket sokan a meghosszabbodott serdülőkor jelének tekintenek. Az „új felnőttek” nem hogy egy elnyújtott serdülőkorban élnének, hanem épp ellenkezőleg, különösen jól integrálódnak a radikálisan megváltozott világba. Az „új felnőttkorral” azonosítható viselkedés azonban egyszerre lehet strukturálisan nagyra értékelt és a diskurzusok szintjén nem elfogadott, mert továbbra is elsősorban egy korábbi időszak normatív elképzeléseit azonosítják a felnőttiséggel. Blatterer szerint a

társadalmi valóság és az életvitel közötti megfelelés fel nem ismerése miatt a felnőtté válás új módozatai nem kapják meg a megfelelő társadalmi elismerést.

Murinkó Livia

WIDMER, E. D. – RITSCHARD, G.: The De-standardization of the Life Course: Are Men and Women Equal? (Az életút destandardizálódása: a nők és a férfiak egyenlők?) *Advances in Life Course Research*, 14. 2009. 28–39.

A kutatók jelentős része egyetért abban, hogy a legtöbb nyugati országban az 1960-as évekre általánossá vált a standardnak nevezett életút, amelynek során a többség mind a család, mind a munka világában azonos időben és azonos sorrendben élte át ugyanazokat az életeseményeket. Ezt egy ellentétes tendencia követte: összetettebbé, pluralizáltabbá, individualizálttá váltak az életutak. Widmer és Ritschard azt vizsgálják, hogy ez valóban így van-e, a késő modernitás általános tendenciájának tekinthető-e az életutak destandardizálódása.

A szerzők alapvető állítása, hogy a destandardizáció másként érinti a nőket és a férfiakat. Várakozásuk szerint a destandardizáció a nők esetében erősebb a munkahelyi, a férfiak esetén a családi életútban. A nők jelentős része részmunkaidőben dolgozik, amely bizonytalanabb és instabilabb foglalkoztatást jelent, mint a teljes munkaidő állások, alacsonyabb a fizetés és kevesebb az előrelépési lehetőség. Ezen kívül a nők a gyermekvállalás miatt lényegesen alacsonyabb arányban vannak jelen a munkaerőpiacon. Ezzel szemben, ami a családi életpályáját illeti, a férfiak később kötnek házasságot és később születik gyermekük, mint a nőknek, egy válás után nagyobb eséllyel házasodnak újra, és ez a második házasság nagyobb valószínűséggel végződik válással, mint az első.

Az elemzés a Svájci Háztartáspanel (SHP) 2002-es retrospektív adatait használja, amely 20 és 45 éves korok között minden évre vonatkozóan megadja a válaszadók munkaerő-piaci helyzetét és háztartásuk összetételét. A minta 1503, 45 évnél idősebb válaszadót tartalmaz, és adatai az 1910–24, 1925–45 és 1946–57 között született kohorszokat teszik összehasonlíthatóvá. Az egyének életútjának és az egyes életkorokban jellemző állapotok heterogenitásának jellemzésére az entrópia mutatóját használják. Ennek minél magasabb az értéke, az egymást követő állapotok sorozata annál inkább különbözik egymástól. Az együttélési és munkaerő-piaci pályák típusainak kialakítására az optimal matching és a hierarchikus klaszterelemzés módszerét alkalmazzák. A következő családi együttélési állapotokat különböztetik meg: mindkét vérszerinti szülővel, csak az egyik vérszerinti szülővel, az egyik vérszerinti szülővel és az ő partnerével, egyedül, partnerrel, partnerrel és vérszerinti gyermekkel, partnerrel és nem vérszerinti gyermekkel, vérszerinti gyerekkel partner nélkül, barátokkal vagy egyéb együttélési forma. A munkaerő-piaci pálya jellemzésére a következő kategóriákat használják: nappali tagozaton tanul, teljes munkaidő fizetett munkát végez, részmunkaidős fizetett munkát végez, otthon van, negatív törést (munkanélküliség, betegség, tartós rokkantság) vagy pozitív törést (külföldi út) él át.

Az eredmények szerint a háztartás-szerkezet alakulásának entrópiája az életút folyamán jelentősen változik: 20–25 éves kor között a legmagasabb, főként a fiatalabb kohorszok esetében, későbbi életkorokban pedig stabilizálódik. A férfiak körében sok-

kal nagyobb a kohorszok közötti különbség, 30 éves kor fölött azonban alacsonyabb az entrópia, mint a nőknél. A munkaerő-piaci entrópia az életút folyamán sokkal kevésbé változik, a nők esetében az életkorral nő, a férfiaknál csökken, és a fiatalabb kohorszok esetében összességében magasabb. A férfiakhoz képest a nők foglalkoztatási pályájának entrópiája magasabb, még 30 éves kor fölött is. Összességében a fiatalabb kohorszokban magasabb az entrópia (kivéve a férfiak munkaerő-piaci pályáját), és a nők munkaerő-piaci pályája sokkal heterogénebb, mint a férfiaké, míg a férfiak esetében a családi együttélés entrópiája magasabb.

A szerzők az optimal matching és a klaszterelemzés segítségével öt különböző családi együttélési életpályát különítettek el. A legelterjedtebb típus a 'szülői együttélés' (62%), amelyet a szülői ház elhagyása és az élettársi kapcsolat vagy házasság létesítése utáni gyermekvállalás jellemez. A második típus, a 'hitvesi pálya' (17%) abban különbözik az előzőtől, hogy az egyének párkapcsolatban élnek, de a vizsgált időszak végéig nem születik gyermekük. A harmadik, 'vegyes' típusba tartozóknál (8%) számos különböző családforma előfordul, az egyszülős családtól kezdve (akár gyermek, akár szülő szerepben) a partnerrel és közös vagy nevelt gyermekekkel való együttélésen át az egyéb formákig. A negyedik típusba tartozók (7%) 45 éves korukig sem hagyták el a szülői házat, illetve rövid 'kitérő' után visszatértek oda. Végül az utolsó, ötödik típusba tartozók (5%) a szülői házból való elköltözés után nagyrészt egyedül éltek, nem létesítettek élettársi együttélést és nem kötöttek házasságot.

Az elemzés alapján munkaerő-piaci pályából is öt különíthető el. A leggyakoribb (52%), hogy a válaszadó a tanulmányai befejezése után a 20 és 45 éves kora között eltelt idő jelentős részét teljes munkaidejű állásban töltötte. A második, vegyes típusba tartozóknál (22%) számos periódus megtalálható: teljes- és részmunkaidő, valamint otthon töltött időszakok. A harmadik csoport (11%) a korábbi teljes munkaidejű állást feladva 25–35 éves kor között jellemzően nem dolgozott, otthon volt, utána pedig részidős munkát vállalt. A negyedik típus (10%) esetében ez a munkaerő-piacra történő visszatérés elmaradt. Végül a minta 6%-a a vizsgált időszak nagy részében részmunkaidőben dolgozott.

Logisztikus regressziós elemzések alapján a fenti életpálya-típusok összefüggnek a vizsgált személyek születési idejével és nemével. A fiatalabb kohorszok tagjai esetében nagyobb annak a valószínűsége, hogy később válnak szülővé és vegyes munkaerő-piaci pályát futnak be. A nők sokkal kisebb eséllyel járnak végig teljes munkaidejű foglalkoztatási pályát és vegyes együttélési mintát, mint a férfiak, és gyorsabban válnak szülővé.

A szerzők lineáris regresszió segítségével vizsgálták azt a feltételezést, miszerint az entrópia csupán azért különbözik nemek és kohorszok szerint, mert más-más életpálya-típusok jellemzők a nőkre és a férfiakra, a fiatalabb és az idősebb kohorszok tagjaira. Ez a családi együttélés esetében beigazolódott: a fiatalabb kohorszok körében csak azért magasabb az entrópia, mert rájuk jellemzőbbek a vegyes és a szülővé válást tartalmazó együttélési típusok, valamint a munkaerőpiacról való kilépést és az oda való visszatérést tartalmazó pályák. A teljes munkaidejű foglalkoztatást kivéve az összes többi munkaerő-piaci pálya növeli az entrópiát, amelyek a fiatalabb kohorszokra és a nőkre jellemzőbbek, ezért magasabb a körükben a heterogenitás.

Összességében a fiatalabb kohorszok tagjaira mind a családi együttélést, mind a munkaerő-piaci életutat tekintve az állapotok változatosabb egymásutánja volt jellemző, ami alátámasztja a destandardizáció tézisét. Azonban jelentős a nemek közötti különbség, ami kétséges teszi, hogy a destandardizáció egy homogén, mindenkit egyformán

érintő jelenség lenne. A férfiak minden kohorszban sokkal lineárisabb és kiegyensúlyozottabb munkaerő-piaci pályát futottak be, mint a nők: az iskolapadból teljes munkaidéjű állásba léptek és huzamos ideig ott maradtak. A nők esetében a fiatalabb kohorszoknál megnőtt a részmunkaidejű állások és az otthon töltött idő alkotta pályák gyakorisága, ami jelentősen megnövelte az entrópiát. Ez nem azt jelenti, hogy az állapotok véletlenszerűen követnék egymást: a nők időről időre váltogatták a részidős munkavállalást és a családi kötelezettségek otthoni ellátását. További nemek közötti különbséget jelent, hogy míg a férfiak munkaerő-piaci pályájának entrópiája csak a felnőtté válásuk, az iskolából a munkába való átmenet során, 30 éves kor alatt nőtt meg a fiatalabb kohorszokban, addig a nőknél a destandardizáció 30 éves kor fölött egyre erősödött. Más szavakkal, a nők foglalkoztatási pályája során a bizonytalanság tartós állapotá vált, ami a nőktől nagyobb fokú rugalmasságot és alkalmazkodást kíván, míg a férfiaknál ez csak átmeneti állapot. A kiinduló hipotézissel ellentétben a férfiak családi pályája összességében nem destandardizálódott az egymást követő kohorszokban, az entrópia csupán a felnőtté válás időszakában nőtt meg. Az entrópia kohorszok közötti növekedését nem az okozza, hogy új életpályák alakultak ki a fiatalabb kohorszokban, hanem a már meglévők gyakorisága változott meg. Tehát kétségtelen, hogy az életutak diverzifikálódtak, több eltérő szakaszra bomlottak és kevésbé kiszámíthatók, de továbbra is a szakaszok rendezett sorrendje dominál.

Végül a szerzők nem hallgatták el a kutatásuk korlátait sem. Véleményük szerint részletesebb, több állapotot megkülönböztető kódok alkalmazása esetén (pl. munkahelyváltások számba vétele, házasság és élettársi együttélés megkülönböztetése) jelentősebb különbségeket lehetne kimutatni a nemek és a kohorszok között. Az is növelné az időbeli összehasonlítás érvényességét, ha a fiatalabb, 1957 után született válaszadókat is be lehetne vonni az elemzésbe, mert nagyon valószínű, hogy az 1960-as években és később születettek életpályája mozgalmasabb. Szintén nagyobb nemek közötti különbséget mutatott volna a családi életút, ha az elemzés 45 évesnél idősebbekre is kiterjedt volna, mert sok válásra és új család létesítésére 40 fölött kerül sor.

Murinkó Livia

DEMOGRÁFIAI FOLYÓIRATSZEMLE

DEMOGRAPHY

az Amerikai Népesedési Társaság folyóirata

2009. No. 1.

- A'HEARN, B. – PERACCHI, F. – VECCHI, G.: Height and the Normal Distribution: Evidence from Italian Military Data.
 REITHER, E. N. – HAUSER, R. M. – SWALLEN, K. C.: Predicting Adult Health and Mortality from Adolescent Facial Characteristics in Yearbook Photographs.
 UEYAMA, M. – YAMAUCHI, F.: Marriage Behavior Response to Prime-Age Adult Mortality: Evidence from Malawi.

- RENDALL, M. S. – HANDCOCK, M. S. – JONSSON, S. H.: Bayesian Estimation of Hispanic Fertility Hazards from Survey and Population Data.
- BROWN, S. L. – MANNING, W. D.: Family Boundary Ambiguity and the Measurement of Family Structure: The Significance of Cohabitation.
- GOODREAU, S. M. – KITTS, J. A. – MORRIS, M.: Birds of a Feather, Or Friend of a Friend?: Using Exponential Random Graph Models to Investigate Adolescent Social Networks.
- SMITH, S. K. – MCCARTY, C.: Fleeing the Storm(s): An Examination of Evacuation Behavior during Florida's 2004 Hurricane Season.
- COOKE, T. J. – BOYLE, P. – COUCH, K. – FEIJTEN, P.: A Longitudinal Analysis of Family Migration and the Gender Gap in Earnings in the United States and Great Britain.
- MAZZOLARI, F.: Dual Citizenship Rights: Do They Make More and Richer Citizens?
- ERMISCH, J.: The Rising Share of Nonmarital Births: Is It Only Compositional Effects?
- MARTIN, S.: Comment: There may be Compositional Effects, but They Do Not Work that Way.
- WU, L. L.: Composition and Decomposition in Nonmarital Fertility
- GRAY, J. A. – STOCKARD, J. – STONE, J.: Response to Ermisch, Martin, and Wu.

EUROPEAN JOURNAL OF POPULATION

az Európai Népesedési Társaság folyóirata

2009. No. 1.

- CASTIGLIONI, M. – DALLA ZUANNA, G.: Marital and Reproductive Behavior in Italy after 1995: Bridging the Gap with Western Europe?
- RIJKEN, A. J. – LIEFBROER, A. C.: The Influence of Partner Relationship Quality on Fertility.
- ONGARO, F. – MAZZUCO, S. – MEGGIOLARO, S.: Economic Consequences of Union Dissolution in Italy: Findings from the European Community Household Panel.
- AASSVE, A. – LAPPEGÅRD, T.: Childcare Cash Benefits and Fertility Timing in Norway.
- KERTZER, D. I. – WHITE, M. J. – BERNARDI, L. – GABRIELLI, G.: Italy's Path to Very Low Fertility: The Adequacy of Economic and Second Demographic Transition Theories.

2009. No. 2.

- THORNTON, A. – PHILIPPOV, D.: Sweeping Changes in Marriage, Cohabitation and Childbearing in Central and Eastern Europe: New Insights from the Developmental Idealism Framework.
- KULU, H. – BOYLE, P. J.: High Fertility in City Suburbs: Compositional or Contextual Effects?

- DEBOOSERE, P. – GADEYNE, S. – VAN OYEN, H.: The 1991–2004 Evolution in Life Expectancy by Educational Level in Belgium Based on Linked Census and Population Register Data.
- ARGESEANU CUNNINGHAM, S.: Causes of Fluctuating Mortality in Romania.
- TREMBLAY, M. – LETENDRE, M. – HOUDE, L. – VÉZINA, H.: The Contribution of Irish Immigrants to the Quebec (Canada) Gene Pool: An Estimation Using Data from Deep-Rooted Genealogies

2009. No. 3.

- HOEM, J. M. – KOSTOVA, D. – JASILIONIENE, A. – MUREȘAN, C.: Traces of the Second Demographic Transition in Four Selected Countries in Central and Eastern Europe: Union Formation as a Demographic Manifestation.
- KALMIJN, M. – DE VRIES, J.: Change and Stability in Parent–Child Contact in Five Western Countries.
- BRESCHI, M. – FORNASIN, A. – MANFREDINI, M. – ZACCHIGNA, M.: Family Composition and Remarriage in Pre-Transitional Italy: A Comparative Study.
- BERGHAMMER C.: Religious Socialisation and Fertility: Transition to Third Birth in the Netherlands.
- NDIONE, B.: Contexte local et migration: l'exemple des dynamiques migratoires internationales de quartiers dans la ville sénégalaise de Kaolack.

JOURNAL OF MARRIAGE AND THE FAMILY

az USA Családi Kapcsolatok Nemzeti Tanácsának folyóirata

2009. No. 1.

- ROSS, A. – SCHOON, I. – MARTIN, P. – SACKER, A.: Family and Nonfamily Role Configurations in Two British Cohorts.
- NOMAGUCHI, K. M.: Change in Work-Family Conflict among Employed Parents between 1977 and 1997.
- DRIBE, M. – STANFORS, M.: Does Parenthood Strengthen a Traditional Household Division of Labor? Evidence from Sweden.
- UMANA-TAYLOR, A. – ALFARO, E. C. – BÁMACA, M. Y. – GUIMOND, A. B.: The Central Role of Familial Ethnic Socialization in Latino Adolescents' Cultural Orientation.
- WHITE, R. M. B. – ROOSA, M. W. – WEAVER, S. R. – NAIR, R. L.: Cultural and Contextual Influences on Parenting in Mexican American Families.
- SAMUELS, G. M.: “Being Raised by White People”: Navigating Racial Difference among Adopted Multiracial Adults.
- ZHANG, Y. – VAN HOOK, J.: Marital Dissolution among Interracial Couples.
- EGGEBEEN, D. – DEW, J.: The Role of Religion in Adolescence for Family Formation in Young Adulthood.
- MOLLBORN, S.: Norms about Nonmarital Pregnancy and Willingness to Provide Resources to Unwed Parents.

- HOGERBRUGGE, M. J. A. – DYKSTRA, P. A.: The Family Ties of Unmarried Cohabiting and Married Persons in the Netherlands.
- GIBSON-DAVIS, Ch.: Money, Marriage, and Children: Testing the Financial Expectations and Family Formation Theory.
- WARD, R. A. – SPITZE, G. – DEANE, G.: The More the Merrier? Multiple Parent-Adult Child Relations.
- XIE, Y. – ZHU, H.: Do Sons or Daughters Give More Money to Parents in Urban China?
- SOENENS, B. – VANSTEENKINSTE, M. – SIERENS, E.: How Are Parental Psychological Control and Autonomy-Support Related? A Cluster-Analytic Approach.

2009. No. 2.

- USDANSKY, M. L.: A Weak Embrace: Popular and Scholarly Depictions of Single-Parent Families, 1900–1998.
- CHERLIN, A. J.: The Origins of the Ambivalent Acceptance of Divorce.
- THORNTON, A.: Framework for Interpreting Long-Term Trends in Values and Beliefs Concerning Single-Parent Families.
- LAROSSA, R.: Single-Parent Family Discourse in Popular Magazines and Social Science Journals.
- USDANSKY, M. L.: Ambivalent Acceptance of Single-Parent Families: A Response to Comments.
- CHESLEY, N. – POPPIE, K.: Assisting Parents and In-Laws: Gender, Type of Assistance, and Couples' Employment.
- LEE, S. K.: Competition for Resources: A Reexamination of Sibship Composition Models of Parental Investment.
- RYAN, R. M. – LEININGER, L.: Low-Income Mothers' Private Safety Nets and Children's Socioemotional Well-Being.
- TACH, L. – HALPERN-MEEKIN, S.: How Does Premarital Cohabitation Affect Trajectories of Marital Quality?
- ELLEN BYRD, S.: The Social Construction of Marital Commitment.
- SORENSEN, S. B. – THOMAS, K. A.: Views of Intimate Partner Violence in Same- and Opposite-Sex Relationships.
- HEWITT, B. – de VAUS, D.: Change in the Association between Premarital Cohabitation and Separation, Australia 1945–2000.
- HEWITT, B.: Which Spouse Initiates Marital Separation When There Are Children Involved?
- KRUMREI, E. – MAHONEY, A. – PARGAMENT, K. I.: Divorce and the Divine: The Role of Spirituality in Adjustment to Divorce.
- SCHOEN, R. – LANDALE, N. S. – DANIELS, K. – CHENG, Y-H. A.: Social Background Differences in Early Family Behavior.
- CLARK, S. – POULIN, M. KOHLER, H.-P.: Marital Aspirations, Sexual Behaviors, and HIV/AIDS in Rural Malawi.
- BOYLE, P. – FENG, Z. – GAYLE, V.: A New Look at Family Migration and Women's Employment Status.

2009. No. 3.

- WIDNER, E. R. – GIUDICI, F. – LE GOFF, J.-M. □ POLLIEN, A.: From Support to Control: A Configurational Perspective on Conjugal Quality.
- BUSBY, D. M. – HOLMAN, T. B. – NIEHUIS, S.: The Association between Partner Enhancement and Self-Enhancement and Relationship Quality Outcomes.
- AARSKAUG WIİK, K. – BERNHARDT, E. – NOACK, T.: A Study of Commitment and Relationship Quality in Sweden and Norway.
- CUI, M. – BRENT DONNELLAN, M.: Trajectories of Conflict Over Raising Adolescent Children and Marital Satisfaction.
- CARR, D. – BOERNER, K.: Do Spousal Discrepancies in Marital Quality Assessments Affect Psychological Adjustment to Widowhood?
- MEIER, A. – HULL, K. E. – ORTYL, T. A.: Young Adult Relationship Values at the Intersection of Gender and Sexuality.
- POORTMAN, A.-R. – van der LIPPE, T.: Attitudes Toward Housework and Child Care and the Gendered Division of Labor.
- ZUO, J.: Rethinking Family Patriarchy and Women's Positions in Presocialist China.
- COOPER, C. E. – McLANAHAN, S. S. – MEADOWS, S. O. – BROOKS-GUNN, J.: Family Structure Transitions and Maternal Parenting Stress.
- MAGNUSSON, K. – BERGER, L. M.: Family Structure States and Transitions: Associations With Children's Well-Being During Middle Childhood.
- KNEIP, T. – BAUER, G.: Did Unilateral Divorce Laws Raise Divorce Rates in Western Europe?
- BRONTE-TINKEW, J. – HOROWITZ, A. – SCOTT, M. E.: Fathering With Multiple Partners: Links to Children's Well-Being in Early Childhood.
- GUZZO, K. B.: Maternal Relationships and Nonresidential Father Visitation of Children Born Outside of Marriage.
- MITCHELL, K. S. – BOOTH, A. – KING, V.: Adolescents with Nonresident Fathers: Are Daughters More Disadvantaged Than Sons?
- COWAN, P. A. – COWAN, C. P. – PRUETT, M. K. – PRUETT, K. WONG, J. J.: Promoting Fathers' Engagement With Children: Preventive Interventions for Low-Income Families.
- WEININGER, E. B. – LAREAU, A.: Paradoxical Pathways: An Ethnographic Extension of Kohn's Findings on Class and Childrearing.
- GAREIS, K. C. □ BARNETT, R. Ch. – ERTEL, K. A. – BERKMAN, L. F.: Work-Family Enrichment and Conflict: Additive Effects, Buffering, or Balance?
- WINTERS, P. – STECKLOV, G. – TODD, J.: Household Structure and Short-Run Economic Change in Nicaragua.
- SCHWARTZ, S. J. – ZAMBOANGA, B. L. – RAVERT, R. D. – KIM, S. Y. – WEISSKIRCH, R. S. – WILLIAMS, M. K. – BERSAMIN, M. – FINLEY, G. E.: Perceived Parental Relationships and Health-Risk Behaviors in College-Attending Emerging Adults.
- LUNDQUIST, J. H. – BUDIG, M. J. – CURTIS, A.: Race and Childlessness in America, 1988–2002.
- AYTAC, I. A. – RANKIN, B. H.: Economic Crisis and Marital Problems in Turkey: Testing the Family Stress Model.

- USDANKY, M. L. – LONDON, A. S. □ WILMOUTH, J. M.: Veteran Status, Race-Ethnicity, and Marriage among Fragile Families.
 SCHMEER, K. K.: Changing Sibship Size and Educational Progress during Childhood: Evidence from the Philippines.

POPULATION¹

a Francia Nemzeti Népeségtudományi Intézet folyóirata

2008. No. 4.

- ROBETTE, N. – THIBAUT, N.: Comparing Qualitative Harmonic Analysis and Optimal Matching. An Exploratory Study of Occupational Trajectories.
 VALLIN, J. – MESLÉ, F.: Minimum Mortality: A Predictor of Future Progress?
 WOODS, R.: Late-Fetal Mortality: Historical Perspectives on Continuing Problems of Estimation and Interpretation.
 LAURIAN, L.: The Distribution of Environmental Risks: Analysis Methods and French data.
 GOERLICH, F. J.: Empirical Evidence of Population Concentration in Spain, 1900–2001.
 BOADO CEBOLLA, H.: Do Immigrant-Origin Students Progress Faster at School? The Case of France.

2009. No. 1.

- ATTANÉ, I. – BARBIERI, M.: The Demography of East and Southeast Asia from the 1950s to the 2000s. A Summary of Changes and a Statistical Assessment.
 LAMBERT, A.: From Causes to Consequences: A Critical History of Divorce as a Study Object and the Main Orientations of French Research.
 ESTEVE, A. – CORTINA, C. – CABRE, A.: Long Term Trends in Marital Age Homogamy Patterns: Spain, 1922–2006.
 DARGENT, A.: Official Statistics on Religion: Protestant Under-Reporting in Nineteenth-Century French Censuses.

POPULATION AND DEVELOPMENT REVIEW

az Amerikai Népesedési Tanács folyóirata

2009. No. 1.

- PEREZ, A. D. – HIRSCHMAN, Ch.: The Changing Racial and Ethnic Composition of the US Population: Emerging American Identities.
 PACKARD, R. M.: “Roll Back Malaria, Roll in Development”? Reassessing the Economic Burden of Malaria.

¹ A Population összes száma teljes terjedelemben megjelenik francia és angol nyelven is.

- RENDALL, M. S. – EKERT-JAFFÉ, O. – JOSHI, H. – LYNCH, K. – MOUGIN, R.:
Universal versus Economically Polarized Change in Age at First Birth: A French–
British Comparison.
- NEWSON, L. – RICHERSON, P. J.: Why Do People Become Modern? A Darwinian
Explanation.
- VALLIN, J. – MESLÉ, F.: The Segmented Trend Line of Highest Life Expectancies.
John Hajnal on the Prospect for Population Forecasts.

2009. No. 2.

- HEADEY, D. D. – HODGE, A.: The Effect of Population Growth on Economic
Growth: A Meta-Regression Analysis of the Macroeconomic Literature.
- RUGGLES, S.: Reconsidering the Northwest European Family System: Living Ar-
rangements of the Aged in Comparative Historical Perspective.
- SU, D.: Risk Exposure in Early Life and Mortality at Older Ages: Evidence from Union
Army Veterans.
- DOCQUIER, F. – LOWELL, B. L. – MARFOUK, A.: A Gendered Assessment of
Highly Skilled Emigration.
- Notes and Commentary: What's Next for the Demography of Aging? A Symposium:
HAAGA, J. G.: Introduction.
- MARTIN, L. G.: Interventions to Improve Late Life.
- WAITE, L. J.: The Changing Family and Aging Populations.
- VAUPEL, J. W.: Lively Questions for Demographers about Death at Older Ages.
- LUTZ, W.: The Demography of Future Global Population Aging: Indicators, Uncer-
tainty, and Educational Composition.
- BARBIERA, I. – DALLA-ZUANNA, G.: Population Dynamics in Italy in the Middle
Ages: New Insights from Archaeological Findings.
- LESTHAEGHE, R. – NEIDERT, L.: US Presidential Elections and the Spatial Pattern
of the American Second Demographic Transition.
- DAS GUPTA, M. – CHUNG, W. – SHUZHUO, L.: Evidence for an Incipient Decline
in Numbers of Missing Girls in China and India.

2009. No. 3.

- COLEMAN, D.: Divergent Patterns in the Ethnic Transformation of Societies.
- HODGSON, D.: Abortion, Family Planning, and Population Policy: Prospects for the
Common-Ground Approach.
- GUILMOTO, C. Z.: The Sex Ratio Transition in Asia.
- GRIBALDO, A. – JUDD, M. D. – KERTZER, D. I.: An Imperfect Contraceptive Soci-
ety: Fertility and Contraception in Italy.
- MUSZYNSKA, M. M. – RAU, R.: Falling Short of Highest Life Expectancy: How
Many Americans Might Have Been Alive in the Twentieth Century?

MORGAN, S. Ph. – ZHIGANG, G. □ HAYFORD, S. R.: China's Below-Replacement Fertility: Recent Trends and Future Prospects.
Charles Galton Darwin on Man's Control of His Numbers.

POPULATION RESEARCH AND POLICY REVIEW

a KLUWER Akadémiai Kiadó és a Déli Demográfiai Egyesület folyóirata
2009. No. 1.

- SUTER, L. – BIRKLAND, T. – LARTER, R.: Disaster Research and Social Network Analysis: Examples of the Scientific Understanding of Human Dynamics at the National Science Foundation.
- VARDA, D. M. – FORGETTE, R. – BANKS, D. – CONTRACTOR, N.: Social Network Methodology in the Study of Disasters: Issues and Insights Prompted by Post-Katrina Research.
- FORGETTE, R. – DETTREY, B. – VAN BOENING, M. – SWANSON, D. A.: Before, Now, and After: Assessing Hurricane Katrina Relief.
- HORI, M. – SCHAFFER, M. J. – BOWMAN, D. J.: Displacement Dynamics in Southern Louisiana after Hurricanes Katrina and Rita.
- HENDERSON, T. L. – SIROIS, M. – CHIA-CHEN CHEN, A. – AIRRIESS, C. – SWANSON, D. A. – BANKS, D.: After a Disaster: Lessons in Survey Methodology from Hurricane Katrina.
- BARRON AUSBROOKS, C. Y. – BARRETT, E. J. – MARTINEZ-COSIO, M.: Ethical Issues in Disaster Research: Lessons from Hurricane Katrina.

POPULATION TRENDS

az Egyesült Királyság Nemzeti Statisztikai Hivatalának folyóirata
2009. No. 135.

- WHITE, I. – MCLAREN, E.: The 2011 Census Taking Shape: The Selection of Topics and Questions.
- ELLIS, A.: UK Resident Population by Country of Birth
- ANSEAU, J.: What Does the 2011 Census Tell Us about the New Parliamentary Constituencies?

2009. No. 136.

- PORTANTI, M. – WHITWORTH, S.: A Comparison of the Characteristics of Childless Women and Mothers in the ONS Longitudinal Study.
- WILSON, B.: Estimating the Cohabiting Population.
- TROMANS, N. – JEFFERIES, J. – NATAMBA, E.: Have Women Born Outside the UK Driven the Rise in UK Births since 2001?
- BLAKE, S.: Subnational Patterns of Population Ageing
- WHITE, I.: The 2011 Census Taking Shape: Methodological and Technological Developments.

2009. No. 137.

- DINI, E.: Older Workers in the UK: Variations in Economic Activity Status by Socio-Demographic Characteristics, Household and Caring Commitments.
ABBOTT, O.: 2011 UK Census Coverage Assessment and Adjustment Methodology.
GREEN, M. – EVANDROU, M. – FALKINGHAM, J.: Older International Migrants: Who Migrates to England and Wales in Later Life?
SMALLWOOD, S. – DE BROW, S.: Sex Ratio Patterns in Population Estimates.

ZEITSCHRIFT FÜR BEVÖLKERUNGSWISSENSCHAFT
a Német Szövetségi Népeségtudományi Intézet folyóirata
2008. No. 2.

- SALZMANN, T. – BOHK, C.: Überprüfung der im Rahmen des „Lebenserwartungs-surveys“ gemessenen Sterblichkeit auf Bevölkerungsrepräsentativität unter Berücksichtigung rechts- und intervallzensierter Ereignisse mit dem Konzept „Relative Survival“.
STEINBACH, A.: Stieffamilien in Deutschland. Ergebnisse des „Generations and Gender Survey“ 2005.
SWIACZNY, F. – GRAZE, P. – SCHLÖMER, C.: Räumliche Einflüsse des demographischen Wandels in Deutschland. Neue Betrachtung urbaner Bevölkerungsprozesse.
JAKOBY, N.: Diversität des Familien- und Verwandtschaftslebens – Zur Bedeutung des erweiterten Familienkreises.